Автор: Аманова Арай
Пән: XXI ғасыр дағдылары
Сынып: Үйренуді үйрену
Бөлім: Үйренуді үйрену
Тақырып: Қаржылық сауаттылық: жеке бюджет және қаржылық жоспарлау

Оқу мақсаттары (оқу бағдарламасына сілтемеу):	Кіріс пен шығысты ажырату; қажеттілік пен қалауды салыстыру; бюджет құру; үнемдеу мақсатын белгілеу; алаяқтық белгілерін тану.
Сабақтың мақсаты:	Ақшаны саналы пайдалану, жеке бюджетті жоспарлау, үнемдеу және қауіпсіз қаржылық шешім қабылдау дағдыларын қалыптастыру.
Тілдік мақсаттар:	Кіріс, шығыс, бюджет, жинақ, қажеттілік, қаржылық мақсат. Бюджеттік шешімді есеппен түсіндіру.
Күтілетін нәтиже:	Кіріс пен шығысты жіктейді; қарапайым бюджет жасайды; үнемдеу жолын ұсынады; қаржылық қауіптерді таниды.
Бағалау критерийлері:	Кіріс пен шығысты ажыратады; бюджет құрады; үнемдеу жолын және екі қауіп белгісін атайды.
Құндылықтарды дарыту:	Үнемшілдік, адалдық, жауапкершілік, еңбекқорлық, саналыКіріс пен шығысты ажырату; қажеттілік пен қалауды салыстыру; бюджет құру; үнемдеу мақсатын белгілеу; алаяқтық белгілерін тану. таңдау.
АКТ-ны қолдану дағдылары:	Excel/Google Sheets-та бюджет құру; калькулятор; сенімді қаржылық материалдарды талдау.
Пәнаралық байланыс:	Математика – пайыз және есеп; информатика – электрондық кесте; құқық – тұтынушы құқығы; экономика – табыс пен шығын.
Бастапқы білім:	Ақша бірліктерін біледі; күнделікті сатып алу және қарапайым есептеу тәжірибесі бар.

Сабақ барысы

Сабақ кезеңдері	**Жоспарланған іс-әрекет**	**Ресурстар**
Сабақтың басы (7 минут)	**1. Ұйымдастыру кезеңі (2 минут).** Оқытушы білім алушылармен амандасып, сабақтың тақырыбы мен мақсатын таныстырады. Проблемалық сұрақ: «Ақшаны көп табу маңызды ма, әлде оны дұрыс басқару маңызды ма?» Білім алушылар өз пікірлерін қысқаша білдіреді. **2. «Қажеттілік пе, қалау ма?» әдісі (5 минут).** Оқытушы білім алушыларға күнделікті шығын түрлерін ұсынады: азық-түлік, жолақы, жаңа смартфон, оқу құралдары, ойын-сауық, брендтік киім. Білім алушылар шығындарды «Қажеттілік» және «Қалау» санаттарына бөліп, өз таңдауларын түсіндіреді. Оқытушы кейбір шығындардың қажеттілік немесе қалау болуы адамның жағдайы мен мақсатына байланысты екенін атап өтеді.	Ресурстар: презентация, интерактивті тақта, шығын түрлері жазылған карточкалар, LearningApps платформасы.

Сабақкезеңдері	Жоспарланған іс-әрекет	Ресурстар
Сабақтың ортасы (25 минут)	**1. «Қаржылық конверттер» әдісі (7 минут).** Оқытушы қаржылық сауаттылықтың негізгі ұғымдарын түсіндіреді: кіріс, шығыс, бюджет, жинақ, қаржылық мақсат және үнемдеу. Жеке бюджетті жоспарлаудың негізгі кезеңдері таныстырылады: кірісті анықтау, міндетті және қосымша шығындарды есептеу, қажеттіліктерге басымдық беру, жинақ мөлшерін белгілеу. Білім алушыларға шартты түрде 100 000 теңге кіріс ұсынылады. Олар бұл соманы қажетті шығындар, жеке қалаулар және жинақ арасында бөлу жолдарын қарастырады. Оқытушы кіріс пен шығыстың теңгерімін сақтаудың және жоспарсыз шығындарды азайтудың маңызын түсіндіреді. **2. Жұптық жұмыс. «Бюджет конструкторы» әдісі (10 минут).** Білім алушылар жұптарға бөлінеді. Әр жұпқа бір айлық шартты бюджет жасау тапсырмасы беріледі. Жағдаят: Білім алушының айлық кірісі – 120 000 теңге. Ол күнделікті қажеттіліктерін өтеп, болашақта ноутбук сатып алу үшін ақша жинауды жоспарлайды. Жұптар Google Sheets немесе Excel бағдарламасында кіріс пен шығыс кестесін құрады. Білім алушылар шығындарды талдап, үнемдеу мүмкіндіктерін анықтайды және жинақ мақсатына жету жолын ұсынады. Бағалау критерийлері: кіріс пен шығысты дұрыс жіктейді; кіріс шегінен аспайтын бюджет құрады; үнемдеудің кемінде бір жолын ұсынады. **3. Топтық жұмыс. «Алаяқты таны» әдісі (8 минут).** Білім алушылар үш топқа бөлінеді. Әр топқа қаржылық қауіпсіздікке қатысты жағдаят беріледі. **1-топ:** Белгісіз адам банк қызметкері ретінде хабарласып, SMS арқылы келген растау кодын сұрайды. **2-топ:** Әлеуметтік желіде қысқа мерзімде салған ақшаны бірнеше есе көбейтуге кепілдік беретін жарнама жарияланады. **3-топ:** Бейтаныс интернет-дүкен тауарды өте арзан бағамен ұсынып, ақшаны алдын ала жеке шотқа аударуды талап етеді. Топтар жағдаяттарды талдап, алаяқтықтың кемінде екі белгісін анықтайды және қауіпсіз әрекет ету жолдарын ұсынады. Бағалау критерийлері: қаржылық алаяқтық белгілерін таниды; қауіпсіздік ережелерін түсіндіреді; дұрыс әрекет алгоритмін ұсынады.	Ресурстар: презентация, «Қаржылық конверттер» үлгісі, Excel немесе Google Sheets, калькулятор, жағдаяттық карточкалар, интерактивті тақта.
Сабақтың соңы (5 минут)	**«Қаржылық шешім» әдісі.** Білім алушыларға жағдаят ұсынылады: «Сізде 30 000 теңге жинақ бар. Қажет емес, бірақ ұнаған зат 25 000 теңге тұрады. Сонымен қатар екі айдан кейін оқу үшін қажетті құрал сатып алуды жоспарлап отырсыз. Қандай шешім қабылдайсыз?» Білім алушылар өз шешімдерін кіріс, қажеттілік, қалау және қаржылық мақсат тұрғысынан негіздейді. Оқытушы саналы қаржылық шешім қабылдаудың негізгі қағидаларын қорытындылайды: шығынды жоспарлау, қажеттіліктерге басымдық беру, жүйелі жинақтау және қаржылық қауіптерден сақтану.	Ресурстар: презентация, жағдаяттық тапсырма, интерактивті тақта.
Рефлексия (3 минут)	**«Қаржылық чек-парақ» әдісі (Quizizz платформасы).** Білім алушылар Quizizz платформасында қысқа интерактивті сауалнама орындайды. Сұрақтар: 1. Кіріс пен шығыстың айырмашылығын анықтай аламын ба? 2. Жеке бюджетті жоспарлау жолдарын білемін бе? 3. Үнемдеудің кемінде бір тиімді тәсілін ұсына аламын ба? 4. Қаржылық алаяқтықтың екі белгісін атай аламын ба? Соңында білім алушылар «Қаржылық сауаттылығымды арттыру үшін қандай бір әрекетті бастаймын?» деген сұраққа жауап береді. Оқытушы нәтижелерді талдап, білім алушылардың қаржылық жоспарлау және қауіпсіз шешім қабылдау дағдыларының қалыптасу деңгейін анықтайды.	Ресурстар: Quizizz платформасы, QR-код, смартфон немесе компьютер.